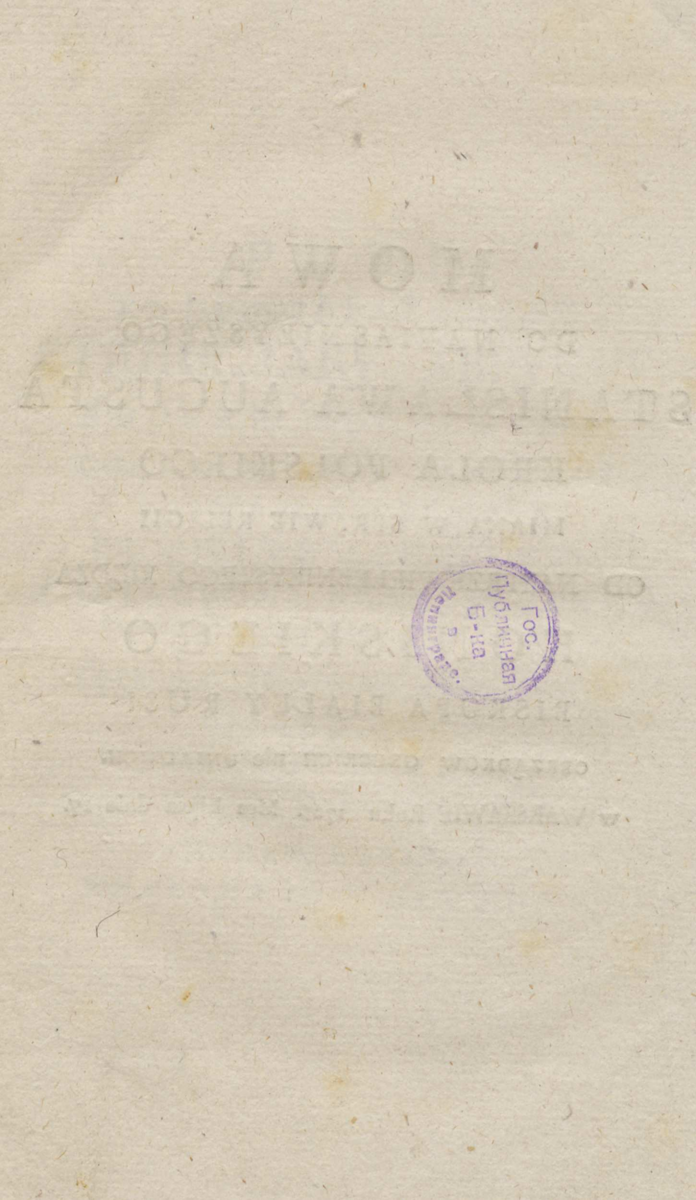

MOWA

DO NAYIASNIEYSZEGO

STANISŁAWA AUGUSTA

KROLA POLSKIEGO

MIANA W SPRAWIE RELIGII

OD NAYPRZEWIELEBNIEYSZEGO XIĘDZA

KONISKIEGO

BISKUPA BIAŁEY RUSI

OBRZĄDKOW GRECKICH nie UNIACKICH.

w WARSZAWIE Roku 1765. Mca Lipca dnia 27.

РѢЧЬ

къ пресвѢтлѢйшему
СТАНИСЛАВУ АВГУСТУ
королю польскому,

говорена по дѣлу благочестія

преосвященнѢйшимъ

ГЕОРГІЕМЪ КОНИСКИМЪ

ЕПИСКОПОМЪ БѢЛОРУССКИМЪ

исповѣданія

Грекороссійскаго не Уніатскаго

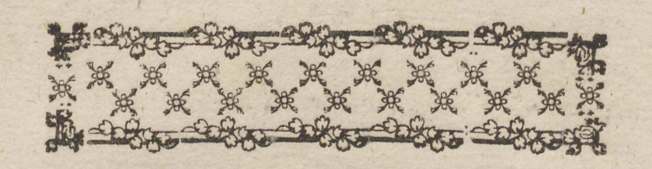
ВЪ ВАРШАВѢ

Лѣта 1765. Іюля 27/16 дня

переведена на Россійскій діалектѣ

ПереводчикомЪ

ИВАНОМЪ ГОЛѢНЕВСКИМЪ.

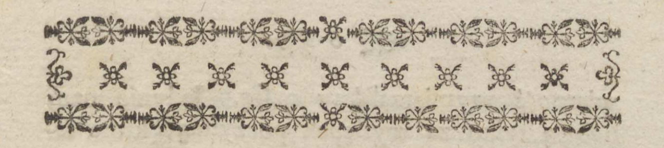

NAYIASNIEYSZY KROLU

PANIE MIŁOSCIWY!

W Więzach będący Nauczyciel Narodow Paweł, ſzczęsliwym bydz ſię ſądził; gdy Krola Agryppę ſpraw y poſtępkow ſwoich dobrze wiadomego za Sędziego doſtąpił. O iak nierownie my, ktorych ſumnienie przez tak długi przeciąg lat, poniewolnie trapione zoſtaie! ſzczęśliwſzemi mianować ſię powinniśmy; że Ciebie nie tylko wſzyſtkich wiadomością rzeczy, a tym ſamym y naſzych, ale też y wſzelkich cnot rodzaiem przyozdobionego, za Krola y naywyżſzego Sędziego doſtąpiliśmy. Wcale tu przeciągłey nie trzeba mowy, ażebysmy ze wſzelkiey winy wywiedli ſię, y że nie ſłuſznie to wſzyſtko ponoſiemy, dowodnie pokazali. Wiadomo Ci ieſt, Nayiaśnieyſzy Panie, że iako Przodkowie naſi, tak y my Potomkowie Ich, przeciwko nayukochańſzey, Oyczyznie, przeciwko nayłaſkawſzym Krolom, żadnym niewykroczyliśmy wyſtępkiem. owſzem wiadomo ieſt, że my Ciału y Głowie nayſzacownieyſzey przykładem Przodkow naſzych, zadatkiem krwi,

wier-

ВСЕПРЕСВѢТЛѢЙШІЙ КОРОЛЬ

Милостивый Государь!

Во узахъ будучи учитель языковъ Павелъ, благополучнымъ себя судилъ; егда Царя Агриппу дѣлъ и поступокъ своихъ довольно извѣстнаго, за судію призналъ. О какъ несравненно мы, которыхъ совѣсть столь долговремянно, принужденно смущаема есть! благополучнѣйшими называться должны; когда тебя, нетокмо всѣхъ прозорливостію дѣлъ, а тѣмъ самимъ и нашихъ, но и всякихъ добродѣтелей природою преукрашеннаго, за Короля и высочайшаго судію почитаемъ. Всячески здѣсь продолжительной не слѣдуетъ быть рѣчи, а дабы мы, что безъ всякой вины, оправдились, и что неповинно сіе все претерпѣваемъ, обстоятельно доказали; извѣстно ти есть Всепресвѣтлѣйшій Государь! что какъ Предки наши, такъ и мы Потомки ихъ, противъ Вселюбезнѣйшаго Отечества, противъ Всемилостивѣйшихъ Королей, ни въ какой погрѣшности ненаходились. Подлинно извѣстно есть, что мы Тѣлу и Главѣ драгоцѣннѣйшей, примѣромъ Предковъ нашихъ, залогомъ крови-

wierność wymierzaliśmy naszą. Jedynie nam Religią tylko za występek poczytuią, ktora ieżeli na takie umartwienia zasłużyła, nie tayno iest to Waszey Krolewskiey Mości. Chrześciańska iest, z Rzymsko-Katolicką w tych Punktach, od ktorych naybardziey zbawienie zawisło y w śrzodkach nawet do dostąpienia Jego, zupełnie się zgadza, te zaś w ktorych się rożni; są albo obostronne, albo też na upodobaniu polegaiące ludzkim: y w tychby się nie rożniła, gdyby za powodem sumnienia nie postępowała. iednak małe te, y łatwo przez miłość Chrześciańską mogące być poprawione rozprocie, (rzecz przykra do wymowienia) iak straszne y podziwienia godne, iedney y bez szwu będącey szaty Chrystusowey za sobą pociągneło rozszarpanie! Chrześcianie od Chrześcian uciemiężeni zostawamy, y wiernych nas, wierni także, gorzey ieszcze iak niewiernych utrapieniami przyciskaią; zamykaią nam Kościoły, gdzie nieprzestannie czczony Chrystus bywa; otwarte zaś y wolne są żydom Bożnice, gdzie ustawicznie Chrystus zhańbiony y znieważony zostaie: że ustawy ludzkie, wieczne Boga Prawo tłumaczyć y Niebo z ziemią mieszać nie ważemy się; Schismatykami, Heretykami, Odstępcami Wiary, nas zowią; że w obecności przez sumnienie wzdrygamy się obmawiać, na więzienie, rozgi, ogień, żelazo wskazani bywamy. Jeżeliśmy na to zasłużyli, dla czego ow Sławny Kazimierz W. Krol

Pol-

вѣрность засвидѣтельствовали нашу. Одинъ только законъ намъ за порокъ поставляютъ, который ежели на такія умерщвленія заслужилъ, не тайно есть сіе Вашему Королевскому Величеству. Христіанскій есть, съ Римскокатолицкимъ въ тѣхъ пунктахъ, отъ которыхъ наипаче спасеніе зависитъ, и въ средствахъ тожъ до полученія сего, весьма согласенъ. Оныежъ, въ которыхъ разнится, суть или обоюдныи, или же на склонности полагающіися людской: и въ тѣхъ бы не разнствовалъ, когдабъ за поводомъ совѣсти не послѣдовалъ. Однако малое сіе, и удобно чрезъ любовь Христіанскую могущее быть исправлено раздраніе, (рѣчь противна къ произношенію) сколь страшно и удивленія достойно, одну и безъ шва бывшую ризу Христову за собою повлекъ раздоръ! Христіаны отъ Христіанъ угнѣтаемы есмы, и вѣрныхъ насъ, вѣрные такожде, пуще еще какъ невѣрныхъ гоненіями утѣсняютъ; заключаютъ намъ церкви, гдѣ непрестанно прославляемъ Христосъ бываетъ; отверстыежъ и свободные суть жидамъ Сонмища, гдѣ повсечасно Христосъ хулимъ и поруганъ остается: что узаконенія народныя, вѣчный Бога Уставъ толковать и Небо съ землею мѣшать не отваживаемся; Сизматиками*, Еретиками, Отступниками вѣры, насъ именуютъ; что въ присутствіи за совѣсть ужасаемся выговаривать, на узылища, побои, огонь, мечь, осуждены бываемъ. Ежели мы на сіе заслужили, для чего оный славный Казимиръ Великій Король Поль-

Schisma
*Расколъ

Polſki, przyłączywſzy Ruś do Polſkiey, także y Religią Grecką Ruſką do Rzymſko-Katolickiey przyłączył, nieiako niewolnicę do Pani, ale iako wolną y towarzyſzkę temiż ſamemi Prawami y wſpolnemi obudwom Prerogatywami zaſzczyconą. Dla czego ow naygorliwſzy Krol Jagiełło ſurowe na Heretykow z Czech wypadaiących poſtanowiwſzy Prawo, bynaymniey Religiy Naſzey Herezyi nieprzypiſał? Dla czego tego świętego Plemienia oſtatnie iuż pokolenie Zygmunt Auguſt Przywileiami ſwemi, tak iakby promieniami słonecznemi żywo odmalował, że Religia Naſza żadnemu do naywyżſzych Urzędow drogi nie zagradza. Dla czego prześwietny tegoż wieku Senat razem z naypierwſzemi Biſkupami Rzymſko-Katolickiemi, Mężami wielką roztropnością y pobożnością znakomitemi, też ſame Przywileia, bez naymnieyſzey ſalwy ſwoim potwierdził głoſem? dla czego naoſtatek nayſzlachetnieyſzy dawnieyſzy Stan Rycerſki, ktory przez gorliwość ku Religii, pałaſze pod czas czytania Ewangelii dawniey zwykł dobywać, też ſame miecze nie na karki naſze oſtrzył, ieżli nas przeciwnie Ewangeliczney nauce utrzymuiących widział? Te y inne niewinności naſzey dawne dowody, widziſz doſkonale Nayiaśnieyſzy Krolu; Sama Twoia wiadomość Nam y ſprawie Naſzey rozpaczać nie dozwala, mnoſtwo zaś cnot otaczaiących Ciebie owſzem dobrą nam daie nadzieię. Gorliwy ieſteś o Wiarę Rzymſko-Katolicką,

lecz

Польскій, присоединивъ Русь къ Польшѣ, такожде и Религію Грекороссійскую къ Римскокатолицкой присовокупилъ, не аки плѣнницу къ Госпожѣ, но какъ свободную и Союзницу, тѣмижъ самыми правы, и взаимными обоимъ преимуществами защищаему. Чего ради оный ревностнѣйшій Король Ягеллонъ суровое на Еретиковъ изъ Богеміи произшедшихъ учредивъ право, никакой, Закону нашему ереси не приписалъ? Чего для того святаго племени, послѣднее уже племя Жигмонтъ Августъ, привилегіями своими, такъ, какъ бы лучами солнечными, живо изобразилъ, что Законъ нашъ никому до высочайшихъ степеней пути не заграждаетъ. Чегожъ для пресвѣтлый тогожъ вѣку Сенатъ, обще съ первѣйшими Бискупами Римскокатолицкими, мужами высокаго разсужденія и набожности извѣстными, тѣжъ самые привилегіи безъ малѣйшаго нарушенія своимъ подтвердилъ голосомъ? Чего ради наконецъ шляхетнѣйшій давнѣшній Станъ Рыцарскій, который чрезъ ревность къ религіи, палаши во время чтенія Евангеліи, древле обыкъ обнажать; тѣжъ самые мечи, не на выи бы наши изострилъ, когда бы насъ противно Евангельскому ученію придержащихся видѣлъ? Сія и протчія невинности нашея давнія доказательства, вѣдаешъ совершенно Всепресвѣтлѣйшій Король! самое твое знаніе намъ и дѣламъ нашимъ отчаеваться не дозволяетъ; множество опять добродѣтелей окружающихъ Тебя, и больше того добрую намъ подаетъ надежду. Ревнительный еси къ вѣрѣ Римскокатолицкой,

 но

lecz ta gorliwość iest bystro widząca y wskroś przenikaiąca wszystko; usiłuiesz rozkrzewić Religią, ale śrzodkami Apostolskiemi; pragniesz z wielką gorącością bronić Nauk od Chrystusa zostawionych, ale nie tych ktore wymysł przydał ludzki; przykładney iesteś pobożności, ktora ani Hipokryzyi, ani świętokradzkim nie sprzyia zyskom: osobliwą ku Towarzyszom Wiary pokazuiesz miłość, ktora rownie na wszystkich Twoich rozciągaiąc się poddanych, złaskawością złączona, a rozumem y sprawiedliwością doskonale umiarkowana iest. Nader ciemnego trzeba bydz rozumu, ażeby się nawet y myslą tego dopuścić, że Ty Nayiaśnieyszy Krolu, wszelkich Cnot y Rozumu będąc obroną, miałbyś Krolowi Agryppie ustąpić, Krolowi mowię, od cnot dalekiemu, ktory iednak Pawła zdaniem swoim uwolnił; chociaż Agryppa wyższego nad siebie miał Cesarza. Ty zaś Nam y Krol y Cesarz od Boga postanowiony, więc zupełną mamy nadzieię, że Ty podług powagi Twoiey, na przywrocenie Nas y sumnienia naszego, do pierwszego Wolności Stanu łaskawy wyrok dać raczysz. O co gdy upadłszy do stop Twoich usilnie upraszamy, błagać oraz Krola Krolow będziemy, ażeby to sławne Krolestwo, ktore naylepszemu y wybranemu ze wszystkich ofiarowane iest; w pozne lata w Rękach utwierdzał Twoich. niech to sprawi, iż iako wszystkich Przodkow Twoich Krolow Polskich, iednostaynością danych na obranie

Twoie

но сїя ревность есть быстрозрительная и сквозь проницающая все; соизволяешъ распространять Религїю, но средствами Апостольскими; жаждешъ съ великою усердностїю защищать ученїя отъ Христа оставленныя, но не тѣ, которыя вымыселъ придалъ людскїй; прикладнымъ еси благоговѣнїя, которое ниже лицемѣрству, ниже святотатскимъ не дозволяетъ пользамъ. Особливую къ Союзникомъ вѣры являеши милость, которая равно на всѣхъ твоихъ распространяющаяся подданныхъ, съ кротостїю совокуплена, а разумомъ и правосудїемъ совершенно уполномочена есть. Крайне темнаго надобно быть понятїя, а дабы сверьхъ и мыслїю сего коснуться, что Ты Всепресвѣтлѣйшїй Король, всякихъ добродѣтелей по разуму будучи обороною имѣлъ бы царю Агриппѣ уступить, царю говорю, отъ добродѣтелей удаленному, который однако Павла, рѣшенїемъ своимъ освободилъ; хотя Агриппа высочайшаго надъ собою имѣлъ Кесаря. Ты же намъ и Король и Кесарь отъ Бога уставленный, того для исполненну имѣемъ надежду, что Ты по важности твоей на привращенїе насъ и совѣсти нашея до перьваго вольности успокоенїя милостивое повелѣнїе дать изволишъ. О чемъ егда припадая къ ногамъ твоимъ усердно просимъ, молить купно Царя Царей одолжаемся, а дабы сїе славное Королевство, которое, найлучшему и избранному изъ всѣхъ, препоручено есть; въ поздныя лѣта въ рукахъ укрѣплялъ твоихъ. Пусть исполнитъ сїе, что какъ всѣхъ, Предковъ Твоихъ Королей Польскихъ, согласїемъ данныхъ на избранїе

Twoie głosow przewyższyłeś, tak abyś Ich pomyslnościami, wſpaniałością dzieł, y długim życia Twego przewyższał przeciągiem. Na oſtatek ſprawę Naſzą, Waſzey Krolewſkiey Mości zaleca Nayiaśnieyſza wſzyſtkich Ruſſyi IMPERATOROWA, iako nayoſobliwſza Religii Naſzey Opiekunka, łaſkawemi Liſtami ſwemi, ktore Waſzey Krolewſkiey Mości z naygłębſzą oddaię pokorą.

Твое голосовъ превосшелъ еси, такъ дабы ихъ желанiями, великодушiемъ дѣлъ, и глубокою житiя твоего превозшелъ долготою. На последокъ дѣла́ наша, Вашему Королевскому Величеству препоручаетъ Всепресвѣтлѣйшая Всея Россiи ИМПЕРАТРИЦА, яко наиособливѣйшая Закона нашего Защитница, благосклонною грамотою Своею, которую Вашему Королевскому Величеству съ глубочайшею вручаю покорностiю.

НАДПИСЬ

КЪ Портрету Ея Величества Государыни Императрицы ЕКАТЕРИНЫ АЛЕКСѢЕВНЫ Самодержицы Всероссiйскiя.

Великая въ дѣлахъ, Втора ЕКАТЕРИНА!
Всей Церкви отъ Враговъ, Защитница едина;
Оружiемъ Ея палъ гордый Супостатъ,
Скиѳъ хищный, Мусульманъ, коварный съ нимъ Сарматъ.
Молдавскiй Зубрь главу, вручилъ Орлу двуглавну
Волохскiй прилетѣлъ, Вранъ чрезъ побѣду славну;
Россiйску Славу вновь, воздвигнула трудомъ
Монархиня, владѣй! щастливымъ симъ плодомъ.
Потомки будутъ чтить, Твой Образъ въ позны роды;
Законы обществомъ прiемлютъ въ даръ Народы.

СІЯТЕЛЬНѢЙШЕЙ КНЯГИНѢ
ЕЛЕНѢ АЛЕКСѢЕВНѢ,
ЕЯ СІЯТЕЛЬСТВУ
ДОЛГОРУКОВОЙ
МИЛОСТИВОЙ ГОСУДАРЫНѢ
всеусерднѣйшее приношеніе
отъ переводчика
ИВАНА ГОЛѢНЕВСКАГО.

Княгиня! что себя въ законѣ украшаешъ,
Что странныхъ, вдовъ, сиротъ, щедротой награждаешъ;
Усердный зрится твой, въ молитвѣ, въ вѣрѣ, жаръ,
Ты жалости и слезъ, въ себѣ имѣешъ даръ.
Когда ни зрѣлъ тебя, печальну, иль въ напасти,
Смиренною всегда, являлась вышней власти;
Душевна тишина, дражайшїй твой покой,
Благословенна будь, небесною рукой!
Природа одаривъ, тебя кротчайшимъ нравомъ,
Ты добродѣтельнымъ, владѣешъ купно правомъ;
Сїю хвалу тебѣ, нелестно я пишу
И малый сей мой трудъ, отъ сердца приношу.
Хотя что былобъ въ немъ, безъ пользы и не внятно,
Но долгъ велитъ тебѣ, всѣхъ благъ желать стократно.

